

שכר פועל בשוק.

אמר רב: הלכה כרבי דוסא, שכל החוזר בו ידו על התחטונה.

ומקשה הגמרא: ומי אמר רב הכי?

והאמר רב: פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום.⁽³⁸⁾

ואם כן, למה ידו על התחטונה, הרי כדין עשה?⁽³⁹⁾

וכי תימא לחלק, ולומר: שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות, שכיר יום, לקבלנות, המקבל עליו מלאכה מסוימת, ושכיר יום רשאי לחזור בו [משום "עבדי הם", ולא עבדים לעבדים] גם לרבי דוסא.⁽⁴⁰⁾ ורק קבלן אינו רשאי לחזור בו, ואם יחזור ידו

על התחטונה [משום שאין זה דרך עבדות כל כך].

אי אפשר לחלק כך!

כי — ומי שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות?!

והא תניא, השובר את הפועל, ולחצי היום שמע הפועל שמת לו מת, קרוב שחייב להתאבל עליו, או שאחזתו חמה, חלה הפועל,

אם שכיר יום הוא, נותן לו בעל הבית טו-ב שכרו כשיעור מה שעבד.⁽⁴¹⁾ ואין ידו על התחטונה [לפחות משכרו כשיעור מה שיצטרך על הבית להוסיף לפועל האחרון], משום שאנוס הוא, ולכן אין לקנסו.

כדי להאלים שכירותו שלא יוכל לחזור בו בלא קנין. אכן יעויין בש"ך ובט"ז [ריש סימן של"ג] שדקדקו מדברי הרא"ש [פ"ד סימן ט'] שאם משך השובר כלי אומנות של פועל, אם קבלן הוא חל הקנין, ואינו חוזר בו אבל שכיר יום חוזר בו גם ככהאי גוונא. אם כן מבואר שנחלק על הריטב"א בזה. ועייין בקצות החושן שם [סק"ה] דאינו קנין דברים בעלמא כיון שחל בגופו של פועל].

40. וכתב הדרכי משה סימן של"א "יש להזהר לסופר או מלמד להשכיר עצמו להיות בבית בעל הבית בקבע וסמוך על שולחנו ג' שנים, משום כי לי בני ישראל עבדים". ומה דדוקא ג' שנים דילפינן מקרא מקצה שלוש שני כשני שכיר [ישעיה ט"ז] ומשמע, שסתם שני שכיר ג' שנים.

41. ברש"י נתבאר שאינו נותן לו כל שכרו אלא כפי עבודתו. וכן כתב הרא"ש בסוגין והתוספות בקידושין י"ז. ד"ה חלה. ואף שעבד אם חלה

אלא לעבוד עבדתא שפירתא. והטעם, שהרי בעל הבית ודאי לא נשתעבד אלא על דעת שיוזילו שכרם, ואם כן דינם לכל היותר כיוורד לשדה חברו שלא ברשות, דשמין לו מה שהשביח, וכיון דזל עבדתא, שיעור שבחם כשיעור הזול.

38. הקצות החושן [סימן של"ג סק"ו] מביא מדברי מהרי"ק שכתב "פועל החוזר בו ואין לו ממון להשיב לבעל הבית שכרו, רשאי לחזור בו והדמים כחוב עליו". ומקשה קצות החושן לפי דברי הרא"ש שחוזר בו מדין גרעון כסף הרי צריך לתת לו את המעות, ואם לא נתן, לא נתקיים דין גרעון כסף ואינו קונה את עצמו מבעל הבית? מתרץ הנתיבות שם שאין פועל צריך לקנות עצמו מבעל הבית. שהרי אין גופו קנוי לו, כדילפינן מ"כי לי בני ישראל עבדים", וכמו שנתבאר.

39. כתב הריטב"א, אם נשכר הפועל בקנין, אינו יכול לחזור בו בלא קנין, שלכך עשו קנין

וכן אם קבלן הוא, נותן לו קבלנותו. (42)

והוינן בה: מני, כדברי מי הולכת הברייתא הזאת?

אילימא כדברי רבנן היא, זה לא יתכן.

כי מאי איריא "שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה", דאנים, ומשום כך נותן לו בעל הבית שכרו.

והרי גם כי לא אנים, נמי יתן לו שכרו, כי הא אמרו, שהרי אמרו רבנן, יד פועל על העליונה, ורשאי לחזור בו.

אלא לאו, הברייתא הזאת, לדברי רבי דוסא היא.

ושמע מינה, לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות. דהיינו, מכך שנקטה הברייתא את החיוב לשלם מצד שהם אנוסים בין בשכיר ובין בקבלן, הרי מוכח שאם אינם אנוסים, בין בשכיר ובין בקבלן, ידו של החוזר היא על התחונה, ואפילו בשכיר.

ואם כן, קשה לרב, שמצד אחד הוא פוסק כרבי דוסא, הסובר שבין קבלן ובין שכיר החוזרים בהם [שלא מחמת אונס] ידם על התחונה, ומצד שני פוסק ששכיר יכול לחזור באמצע היום, וידו על העליונה! ?

ומתצינן: אמר רב נחמן בר יצחק: מה

שמשמע מדברי הברייתא שכל החוזר בו בלא אונס ידו על התחונה, ואפילו בשכיר, בדבר האבוד היא, ודברי הכל, בין לרבנן ובין לרבי דוסא, אפילו שכיר אינו יכול לחזור בו, שהרי נפסד בעל הבית בחזרתו של פועל.

תנן: כל המשנה מדברי בעל הבית השוכרו, ידו על התחונה. וכל החוזר בו, בין בעל הבית ובין פועל, ידו על התחונה.

והוינן בה: בשלמא כל המשנה ידו על התחונה, הוצרכה המשנה לומר, בכדי לבאר דפתם לן תנא כרבי יהודה הסובר כן [בפרק הגוזל עצים ב"ק ק ב], ושלא כרבי מאיר, שסובר נותן לו דמי צמרו [בנותן צמר לצבע לצובעו אדום וצבעו שחור].

אלא, "כל החוזר בו, ידו על התחונה", לאתויי מאי?

האם לאו, לאתויי פועל שכיר יום, שאף הוא, אם חוזר בו ידו על התחונה, ולא רק קבלן, וכרבי דוסא!

ואם כן, מבואר שאף אם אינו דבר האבד, אם חוזר בו, ידו על התחונה.

ומפרשינן: אלא, רבי דוסא, תרתי קאמר, שגם פועל וגם קבלן החוזרים בהם, ידם על התחונה.

ורב, סבר כוותיה דרבי דוסא בחדא,

42. הקשה החת"ס איך אפשר לומר בקבלן נאנס בחצי היום, הרי יכול לגמור מלאכתו למחרת? ומתרץ שמדובר במלאכה הנצרכת ליום זה דוקא כגון לצורך יו"ט וכדו'.

נוטל כל שכרו? ביארו הראשונים דעבד נשכר להיותו עבד ואם כן אף כשחלה עדיין עבד הוא. אבל שכיר נשכר לעבודתו וכשחלה לא נתקיימה השכירות.

שקבלן החוזר בו ידו על התחתונה, ופליג עליה בחדא, בפועל החוזר, שלדעת רב יכול לחזור בו באמצע היום, וידו על העליונה.

ועל כן פסק שפועל חוזר בו בחצי היום.

אי בעית אימא, "כל החוזר בו ידו על התחתונה", לא נאמר בכדי לרבות שכיר יום לפי רבי דוסא. אלא לכרתניא:

"כל החוזר בו", כיצד?

הרי שמכר שדה לחברו באלף זוז, ונתן לו הלוקח מעות מהן מאתים זוז, כהתחלת פרעון דמי השדה,

בזמן שהמוכר חוזר בו, יד לוקח על העליונה:

אם רצה, אומר לו תן לי מעותי, אותן מאתים זוז שנתתי לך, או תן לי חלק מן הקרקע, כנגד מעותי.

יתירה מזו, מהיכן מגביהו קרקע כנגד מעותיו?

מן העידית [לקמן יתבאר].

ובזמן שלוקח חוזר בו, יד מוכר על העליונה:

רצה, אומר לו [המוכר]: הילך מעותיך.

רצה, אומר לו: הילך קרקע כנגד מעותיך.

ומהיכן מגביהו המוכר כנגד מעותיו? מן הזיבורית.

רבי שמעון בן גמליאל אומר: בית דין מלמדו את אותן לוקחים שאין בידם לשלם מיד את דמי הקרקע כולה, שלא יחזרו, היינו, מלמדים אותם לעשות דבר, שעל ידי זה לא יוכלו המוכר והקונה לחזור בהם מהמקח.

כיצד? כותב לו המוכר לקונה: אני פלוני בן פלוני, מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז, ונתן לי מהם מאתים זוז. ומקבל אני על עצמי כאילו נתן לי את הסכום של אלף זוז כולו, ולווה ממני לאחר מכן שמונה מאות.⁽⁴³⁾ ומעתה, הריני נושה בו ח' מאות זוז.

וממילא, נקנתה הקרקע כולה ללוקח מיד, שהרי נחשב הדבר כאילו שילם לו את הסכום כולו, ומחזיר לו הלוקח את השאר, אפילו לאחר כמה שנים.

אמר מר: מהיכן מגביהו הלוקח מן קרקע המוכר, אם חזר בו המוכר מן המקח? מן העידית, המשובחת ביותר.

וסברה הגמרא: קא סלקא דעתך, מעידית דנכסיו. היינו לא החלק המשובח מהקרקע שבה נעשה המקח, אלא מהקרקע המשובחת ביותר מכל נכסיו של המוכר.

ומקשה הגמרא: למה מחויב ליתן לו מן העידית?

דוקא במלוה ישנה שהיתה עליו, ורוצה עתה לקנות ממנו קרקע תמורת מחילת החוב דזה לא מהני, שהרי לא נתן מעות. אבל אם מתחייב לו

43. כתב הריטב"א שגם אם לא נתן הלוקח למוכר מעות כלל, קונה על ידי שזוקפם עליו במלוה. ואף שקרקע לא נקנית במלוה? זהו

מבינונית.

כי סתם מאן דזבין שקונה ארעא באלפא זוזא, אינו יכול לתת תמורתה ללא שימכור מנכסיו, ויקבל תמורתם מעות. ובכדי למוכרם מהר, אוזולי מוזיל, הוא מוזיל את מחירם, ומזבין, והוא מוכר את נכסיה, נכסיו בזול.

ועתה, כשחוזר בו המוכר, הפסידו. שהרי מכר נכסיו בזול ואינו יכול לרוכשם שוב.

והנה ליה בניזק, (46) ובניזק תנן, הניזקין שמיין להן בעידית [במיטב קרקעותין של המזיק].

שנינו בברייתא: רבי שמעון בן גמליאל אומר, מלמדין אותן שלא יחזרו. כיצד? כותב: אני פלוני בן פלוני וכו' ומקבל אני

ולא יהא אלא בעל חוב, שהרי ממון הוא חייב לו, ותנן, בעל חוב דינו בבינונית!?

ועוד, (44) הא ארעא דיהיב עליה זוזי, הרי הוא עצמו חפץ לקנות קרקע זאת, שהרי שילם עבורה דמים, ולמה לא יתן לו המוכר ממנה עצמה כנגד מעותיו? (45)

אמר רב נחמן בר יצחק: אכן אינו נותן מעידית של נכסיו, אלא מעידית שבה, מהחלק המובחר בקרקע שרצה לקנות. וכן מה שאמרנו בלוקח החוזר בו מהמקח שמקבל כנגד מעותיו זיבורית, הכוונה היא מזיבורית שבה.

אך רב אחא בריה דרב איקא אמר: אפילו תימא נותן לו מעידית דנכסיו [ולא רק החלק המשובח שבאותה שדה], אין להקשות לא יהא אלא בעל חוב ויטול

תנעול דלת בפני לווין שיטול מבינונית, ובנידון דידן לא תקנו. וכתבו עוד שגם אם יש לשוכר מעות, רשאי לתת לשוכר קרקע זיבורית כנגד מעותיו אף שבכל בעל חוב חייב לשלם לו מעות דוקא. והטעם שהרי לאוקימתא זו בגמרא לא נתבטל לגמרי המקח, שלכך נותן לו מקרקע זו דוקא. אלא שלפי זה יש להקשות למסקנת הגמרא "נותן לו מעידית דעלמא" ומבואר שלא חל המקח כלל ונותן לו מעידית מדין ניזק, אם כן מפני מה רשאי לכופו לקבל קרקע כאשר יש לשוכר מעות? וצריך לומר, שחכמים הפקיעו זכות זו ממנו. אכן בעל המאור מבאר שמדובר כשאיך לבעל הבית מעות.

46. ובתוספות הקשו אם ניזק הוא למה אינו משלם לו נזקיו? ותירצו שודאי אינו ניזק ממש, אלא דימוהו לניזק לענין אופן התשלומין.

עתה ממון, נחשב הדברי כאילו נתנם לו ממש. מוסיף הריטב"א ומבאר דהחסרון בקנית קרקע במלוה שאין זה קנין חשוב, שהרי מעות היו שלו כבר קודם והחוב היה על הגברא. אבל כאן נתרבה ממונו בזה שמתחייב לו אלף זוז.

44. נראה לבאר דכוונת הגמרא להקשות לשני הצדדים, היינו אם דורש כספו בחזרה אם כן לא יהא אלא בעל חוב, ואם חפץ בקיום המקח כנגד מעותיו, יתן לו חלק מאותה קרקע ולא מעידית שבנכסיו.

45. כתבו התוספות דקושיית הגמרא לא יהא אלא בעל חוב אינה אלא אם השוכר חוזר בו ונוטל מעידית. אבל אם הפועל חוזר בו ונוטל מזיבורית, אין להקשות "לא יהא אלא בעל חוב ויטול מבינונית", שהרי מעיקר הדין אף בעל חוב נוטל מזיבורית. אלא שתקנו חז"ל משום לא

כקנין כסף, שאז הוא קונה כנגד מעותיו בלבד.

אבל אם מכר לו שדה באלף זוז, ונתן לו הלוקח מהם חמש מאות זוז, קנה הלוקח את כל הקרקע, אף יותר משווי הדמים שנתן לו. ומחזיר לו את השאר, חמש מאות הזוזים הנותרים, אפילו לאחר כמה שנים.

ואם כן, מוכח, שאף אם לא כותב לו המוכר שיהא נחשב הדבר כאילו קיבל כבר את כל דמי הקרקע, וכמו שנתבאר, קנה הלוקח את כל הקרקע, ולא רק כנגד מעותיו. ומתרצינן: לא קשיא.

הא, מה ששינינו אינו קונה אלא כנגד מעותיו, מדובר באופן דקא עייל ונפיק אזוי, (48) שהמוכר נכנס ויוצא לבית הלוקח, ותובע ממנו את כספו, וניכר הדבר שמכר שדהו רק מחמת שהיה דחוק ונצרך למעות.

וכיון שאינו נותן לו את דמי השדה כולה, אומדים אנו דעתו, שעל דעת לקבל רק חלק מהדמים עתה, לא נתרצה למכור לו.

אבל הא ששינינו בברייתא, שקנה את כולה ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה

על עצמי שיחשב הדבר כאילו התקבלתי. (47) והוינן בה: טעמא דכתב ליה הכי, ומשום כך קני ואינו יכול לחזור בו.

הא לא כתב הכי, לא קני.

והא תניא, הנותן ערבון משכון לחברו, ואמר לו: אם אני חוזר בי מהמקח, ערבוני מחול לך, ורשאי אתה להותירו בידך, והלה אומר אף הוא: אם אני חוזר בי מהמקח, אכפול לך ערבונה, אשיב לך כפול מדמי הערבון, נתקיימו התנאים, דברי רבי יוסי. ועל החוזר בו לעמוד בהתחייבותו.

ומבאר הגמרא: רבי יוסי לטעמיה, דאמר אסמכתא קני, ומשום כך, אף שלא נתחייבו אלא שיתנו בעתיד, ועתה לא חל מקח, מכל מקום, חייבים הם לעמוד בהתחייבותם.

רבי יהודה אומר: דיו שיקנה כנגד ערבונו.

כלומר, הערבון משמש כקנין כסף, וקונה הלוקח קרקע כשיעור דמי הערבון.

אמר רבי שמעון בן גמליאל: כמה דברים אמורים שקונה רק כנגד ערבונו, בזמן שאמר לו לוקח למוכר: ערבוני יקון! יקנה

שתק, שהרי לא גילה המוכר דעתו שחפץ הוא לחזק קנינו.

48. כתב הרא"ש אם חוזר בו המוכר, יד לוקח על העליונה ונוטל מהעידית, אפילו שבגרמת הלוקח נתבטל המקח — מחמת שלא נתן למוכר מעותיו. עוד כתב, שגם הלוקח רשאי לחזור בו אפילו אם המוכר חפץ בקיום המקח, שהרי אין מקח לחצאין וכיון שיכול המוכר לחזור בו כמו כן רשאי הלוקח לחזור בו.

47. כתבו התוספות: הוא הדין אם משך לוקח, אם לא כתב לו הריני נושה בו ח' מאות זוז לא קנה אף שעשה קנין בכל החפץ. אכן הנמוקי יוסף הביא דעת הרשב"א שאם אמר לו המוכר לך משוך וקני, קנה ואינו בטל אפילו אם עייל ונפיק אזוי. וביאר טעם הדבר שודאי לא עשו כן אלא בכדי לחזק קנינו שלא יחזור בו. ולפי זה כתב הנמוקי יוסף, שהרשב"א מדבר כאשר אמר לו במפורש לך משוך וקני. אבל אם משך בפניו ללא שאמר לו לך משוך וקני לא קנה אף אם

בידי, ולא הייתי מבזבזם.

החוא גברא דזבין, מכר ליה המרא חמור לחבריה, ופש ליה חד זוזא, טרם שילם לו את הזוז האחרון עבור החמור, וקא עייל ונפיק אזוזא, היה מחזר אחר אותו הזוז האחרון.

יתיב רב אשי, וקא מעיין בה, ונסתפק: כהאי גוונא, מאי?

האם קני, כיון שסוף סוף את רובו הגדול של החוב כבר פרע לו, או לא קני, שהרי ניכר הדבר שדחוק הוא מחמת חסרון אותו הזוז האחד.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמר אבימי מהגרניא משמיה דרבא: זוזא אחד, כוזוי רביס דמי, ולא קני.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: זוזא אחד אמרינן משמיה דרבא שאף במקרה כזה, קני?

שנים, מדובר בה באופן דלא קא עייל ונפיק אזוזי, שאין המוכר נצרך כל כך למעות, וניכר הדבר שאף על דעת לקבל חלק מהמעות עתה, נתרצה למכור לו.⁽⁴⁹⁾

דאמר רבה: האי מאן דזבין מידי לחבריה, והמוכר קא עייל ונפיק אזוזא [כמו שנתבאר], לא קני אלא כנגד מעותיו.⁽⁵⁰⁾

לא קא עייל ונפיק אזוזא, קני את כולה.

ואמר רבא: האי מאן דאזופיה, הלוה, מאז זוזי לחבריה, ופרעיה זוזא זוזא. כלומר, פרע לו את חובו טיפין טיפין — ביום הראשון זוז, וכן למחרת נתן לו זוז נוסף, וכן הלאה. פרעון הוי,⁽⁵¹⁾ ואין המלוה רשאי לתבוע שישלם לו בבת אחת.

אלא, דאית ליה למלוה תרעומת גביה, והיא:

דאמר ליה ללווה, אפסדתינהו מינאי! אילו קיבלתי מידך בבת אחת היו נשמרים יותר

49. אזוזי, אלא אם כן קנה ממנו דבר שאינו יכול להחלק, כגון בהמה טמאה. וכן כתב הרמב"ן במלחמות, והוסיף עוד, שלכך אמר רבא את דינו בחמור דוקא, שאינו יכול להחלק. וכן יש לדקדק בדברי רש"י המבאר "חמרא": חמור ולא יין. אכן בדעת הרא"ש דקדק הפרישה [חור"מ סימן קצ סקי"א] שהמקח כולו בטל, שאין רצונו למכור שדהו למחצה לשליש ולרביע.

51. כתב הרא"ש, שאין המלוה יכול לומר אין רצוני לקבל מעותי אחת אחת. ופסק הרמ"א [חור"מ סימן ע"ד] דזהו דוקא אם טרם הגיע זמן הפרעון. אבל אם הגיע זמנו רשאי לתובעו לתתם לו בבת אחת.

49. נסתפקו הראשונים, במקרה שבשעת המכירה נתרצה המוכר ללוקח שיתן מעותיו לאחר יום או יומיים, ועבר הזמן ולא נתן לו. האם בכהאי גוונא גם כן בטל המקח או לא? דעת רבינו חננאל כיון שכבר חל המקח בתחילה שוב אינו בטל [הובא ברא"ש]. והראב"ד חלק עליו וסבר שבטל המקח, שהרי סוף סוף עתה אומדים אנו בדעתו שעל דעת כן לא נתרצה למכור לו. וכתב הרא"ש, שהאמת עם שניהם והכל כפי ראות עיני הדיין. ומוסיף הנמוקי יוסף דאף רבינו חננאל סבר כהראב"ד ואמר את דינו במקרה שניכר הדבר שאין המוכר דחוק למעות.

50. מבאר הנמוקי יוסף, שמכל מקום כנגד מעותיו לא בטל המקח אפילו אם עייל ונפיק

האם הוא כמוכר שדהו מפני רעתה, דמי, משום שאומדים אנו את דעתו שאם היה חפץ להותיר שדה זו ברשותו היה טורח ומוצא קונה לשדהו הקטנה. ואם לא טרח, ודאי חפץ הוא למוכרה אף בלא שהיה זקוק למעות, או לא?

ומסקינן: תיקו.

שנינו במשנה: שבר את החמר ואת הקדר וכו' שובר עליהן או מטעין?

והוינן בה: עד כמה מעות שוכרו עליהן, ועליהם לשלם שכרם?

אמר רב נחמן: עד כדי שכרן שקצב עמהן בתחילה.

ומקשה הגמרא: איתיביה רבא לרב נחמן ממה ששנינו: שוכר עליהן עד ארבעים וחמישים זוז, והוא סכום גדול בהרבה משכרן?

אמר ליה: כי תניא ההיא, ששוכר עליהן עד ארבעים וחמישים זוז, כגון שבאתה חבילה, כלי אומנותן, לידו, (52) ומהם הוא רשאי לגבות את שכר הפועלים האחרונים עד

אמר ליה: תתרגם שמעתיך שקונה, דוקא כמוכר שדהו מפני רעתה, ומוכיחים הדברים שחפץ למוכרה אף אם לא יקבל מעותיו מיד, שהרי לא מכרה מחמת שהיה דחוק במעות.

ועתה הגמרא דנה, באלו מקרים מעשיו מוכיחים שאכן דחוק הוא, ובאלו מקרים הוא מסכים למוכרה אפילו שלא נתן לו מעותיו מיד.

פשיטא, אם בעי לזבוני שדה קטנה המוערכת במאה זוז, ולא אשכח קונה לשדהו, וזבין שדה גדולה המוערכת במאתים זוז, ונתן לו מאה, ונשאר חייב לו עוד מאה, וקא עייל ונפיק אזוזי, ודאי לא קני. שהרי על כרחו מכר שדה זו, מחמת שלא מצא קונה לשדה הקטנה יותר, ויכול לומר שרוצה את מעותיו בכדי לקנות לכל הפחות שדה אחרת קטנה במקומה.

אלא, אי בעי לזבוני שדה המוערכת במאה זוז, ולא אשכח קונה לשדהו, ואי טרח הוא משכח, ולא טרח, וזבין שדה גדולה המוערכת במאתים, וקא עייל המוכר ונפיק אזוזי, מאי?

52. שאם כבר שילם להם, פטורים. אכן התוספות מבארים את דברי הגמרא באופן אחר, שדרך האומנין לתת פקדון לשוכר שאם יחזרו בהם יגבה מהפקדון. ומשום כך הקשו, פשיטא שנוטל מהחבילה? ותירצו שנסתפקה הגמרא שמא אין זה אלא אסמכתא בעלמא, ואסמכתא לא קניא. או שמא לא נתרצו הפועלים שגבה מהחבילה אלא מעט, ולא עד ארבעים וחמישים זוז.

52. הקשו האחרונים, ממה נפשך, אם מחויבים להשלים לבעל הבית את נזקו, יתנו אף כשלא באה חבילה לידו. ואם פטורים, לא יגבה גם מהחבילה? ומבארים האחרונים, כיון שספק הוא שמא היה יכול למצוא פועלים בזול אם היה טורח, אינו יכול לתבוע מהם להשלים חסרונו, לפי שהמוציא מחבירו עליו הראיה. אבל אם באה חבילה לידו, הוא המוחזק ורשאי לגבות ממנה מעותיו. וכן משמע בדברי רש"י, וז"ל "עד כדי שכרן — מה שהוא חייב להן". ומשמע,